

Torsby kommun

torsby.kommun@torsby.se

Rektorn vid Stöllets skolan

jorgen.lundqvist@torsby.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Stöllets skolan
i Torsby kommun

Tillsyn i Stöllets skolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Torsby kommun med start hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Stöllets skolan besöktes av Skolinspektionen den 27 september 2012.

Fakta om skolan

Stöllets skolan är en liten skolenhet med 42 elever i årskurserna F–6. Eleverna undervisas i åldersblandade grupper med årskurserna F–3 i den ena undervisningsgruppen och årskurserna 4–6 i den andra. Vid de flesta undervisningstillfällena finns två lärare tillgängliga. Skolan leds av en rektor som dessutom är rektor för tre andra små kommunala skolenheter i Torsby kommun.

De sammanställningar av kunskapsresultat som finns redovisade anger att år 2012 nådde samtliga elever i årskurs 3 kravnivån för godtagbara kunskaper i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. I matematik och svenska nådde 86 procent av eleverna kravnivån. I det nationella ämnesprovet i matematik för årskurs 3 år 2012 nådde 29 procent kravnivån beroende på låg måluppfyllelse i ett av delproven, medan 71 procent nådde kravnivån i svenska. I de nationella ämnesproven år 2012 för årskurs 6 är andelen elever som nådde kravnivån samma år 88 procent i matematik, 63 procent i svenska och 50 procent i engelska. I ämnena i årskurs 6 finns en större variation, och måluppfyllelsen varierar mellan 71 och 100 procent. Bedömning av elevernas kunskapsutveckling har skett i alla ämnen som eleverna har undervisning i utom i ämnet musik.

Helhetsbedömning

Sammanställningen av kunskapsresultaten år 2012 i årskurserna 3 och 6 i Stöllets skolan visar att det särskilt i årskurs 6 finns elever som inte når minst de kunskapskrav som ska uppnås i ett antal ämnen. Elevantalet är litet, vilket måste tas med i bedömningen av statistikunderlaget. Det finns ingen redovisad kunskapsuppföljning för tidigare år, vilket innebär att det inte går att se någon utvecklingstrend. I årskurs 3 är måluppfyllelsen enligt lärarnas bedömning nära 90 procent. Resultaten på de nationella ämnesproven ger dock delvis en annan bild särskilt i ämnet matematik för årskurs 3. Sammantaget bedömer därför Skolinspektionen att skolan inte ger alla elever möjligheten att nå de kunskapskrav som ska minst ska uppnås.

Orsakerna till skillnaderna mellan bedömningarna av måluppfyllelsen och de resultat som eleverna nått i de nationella ämnesproven har skolan inte analyse-

rat. Kvalitetsarbetet har varit eftersatt på skolan och består främst i redovisningar av vad man gjort, men saknar uppföljning av uppnådda resultat och i förlängningen en analys av resultaten som grund för utveckling av utbildningen. Detta var en brist även vid Skolverkets tillsyn 2008. Efter den tillsynen har endast en kvalitetsredovisning upprättats vid skolan. Rektor måste se till att skolans kvalitetsarbete utvecklas omgående med planering, uppföljning och analys av resultaten för att kunna utveckla verksamheten och därmed nå högre måluppfyllelse.

I den lilla skolan med få elever och få lärare skulle samverkan mellan lärare och samordning mellan ämnen kunna vara väl utvecklad. Detta är emellertid inte fallet i Stöllets skolan. I stället för att se möjligheterna i detta är lärarna fokuserade på svårigheterna med åldersblandade grupper trots att lärartätheten är hög. Undervisning i åldersblandade grupper har inte betytt att individanpassning och stimulans av eleverna har utvecklats utan snarare att undervisningen riktar sig till ett tänkt genomsnitt i undervisningsgrupperna. Detta förefaller särskilt vara fallet för eleverna i klassen med årskurserna 4–6. Elevernas delaktighet och inflytande över undervisningen är ytterligare ett område som skolan behöver utveckla. Inspektörerna har sett exempel på klassråd där eleverna engagerat deltagit, men i intervjuer med elever och lärare framkommer att innehållet i diskussionerna sällan berör arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Att utveckla elevernas delaktighet och inflytande är ett sätt att stimulera eleverna och därmed öka måluppfyllelsen. Detta gäller i synnerhet årskurserna 4–6.

I Torsby kommun har man arbetat med att utveckla matriser i de olika ämnena för kunskapsuppföljning och individuella utvecklingsplaner. Arbetet har inneburit många goda diskussioner i ämnesgrupperna men i stället för att leda till samsyn har det blivit stora skillnader mellan de olika ämnena. Enligt rektor har arbetet med matriserna fortsatt och de ser nu annorlunda ut än de som kommit Skolinspektionerna till del. Målgruppen för kunskapsuppföljningen är elever och vårdnadshavare och med de skillnader som finns mellan hur lärare i olika ämnen hanterat uppdraget att skapa matriser blir informationen svår att tolka. Ett fortsatt arbete med detta är nödvändigt.

Skolans värdegrundsarbete tar inte alltid sin utgångspunkt i de förhållanden som råder på skolan och de åtgärder som behövs för att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter är inte synliga i den årliga likabehandlingsplanen/ planen mot kränkande behandling. Den lilla skolan i det lilla samhället utgör en miljö där nästan alla elever har en likartad bakgrund. Eleverna har inte naturligt kontakt med den kulturella mångfald som finns i det svenska samhället. Skolan måste kompensera detta och förbereda eleverna för mötet med det omgivande samhället med stora olikheter mellan människor. Detta arbete måste utvecklas på Stöllets skolan.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Torsby kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 20 februari 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Undervisningen i olika ämnesområden ska samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet
- Lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang
- Lärarna ska anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling

Motivering

Enligt läroplanen ska undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Vidare ska lärarna samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang och anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande. Skollagen anger att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att samverkan mellan lärarna mellan de två klasserna och samordning mellan ämnesområden sällan förekommer. Lärarna menar att undervisning i åldersblandade grupper är svårt och de har problem att individanpassa undervisningen och ge elever stimulans för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. De ger exempel på elever i årskurs 6 förra året som de menar hade förutsättningar att nå längre kunskapsmässigt än de gjorde. Rektor framhåller att den höga lärartätheten

borde ge goda möjligheter till individanpassning men håller med om att det inte fungerar.

Av utredningen framgår att undervisningen i olika arbetsområden inte samordnas och att lärarna inte samverkar med varandra för att ge överblick och sammanhang. Vidare framgår att elever inte alltid får ledning och stimulans för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling och att undervisningen inte anpassas efter elevernas behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten och skolan ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt läroplanen ska eleverna ges möjlighet till ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Utformningen av inflytandet ska enligt skollagen anges i planeringen av verksamheten och skolan ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.

Vid samtal med elever framkommer att de inte tycker att de har mycket att säga till om när det gäller undervisningen. De menar att lärarna aldrig frågar om vad de vill arbeta med eller hur de vill arbeta. Det är läraren som bestämmer i klassrummet. Bilden är något annorlunda när det handlar om de yngre eleverna som tycker att de har möjlighet att välja både innehåll och arbetssätt även om det ibland kan vara svårt att ta det ansvaret. Lärarna menar att eleverna inte är med i planeringen av undervisningen men att de under arbetets gång kan komma med förslag om vad de ska göra. Skolan har ingen planering som anger utformningen av inflytandet. Det finns inte heller någon planering för hur elevernas delaktighet och inflytande ska utvecklas med stigande ålder och mognad.

Av utredningen framkommer att eleverna inte ges möjlighet till ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Vidare finns ingen planering som anger utformningen av inflytandet och skolan har ingen tydlig progression för att ge eleverna ett ökat inflytande utifrån ålder och mög-
nad. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Det ska för varje skolenhet/verksamhet finnas en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Det ska också genomföras åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen och aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Enligt skollagen ska det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Vid tidpunkten för tillsynen finns en årlig plan mot kränkande behandling som även omfattar en likabehandlingsplan. Planen är gemensam för Stöllets skolan och Kvistbergsskolan och gäller för läsåret 2011/2012. En ny plan är under utarbetande. Den planen kommer enbart att gälla Stöllets skolan, eftersom de två skolorna inte längre har samma rektor.

Eleverna i Stöllets skolan bor i ett samhälle och går i en skola där nästan alla elever har en likartad bakgrund. Exempelvis har eleverna inte naturligt kontakt

med den kulturella mångfald som finns i det svenska samhället. Skolan har ett uppdrag att främja och förbereda eleverna genom att skapa förståelse för människors alla olikheter. Av intervjuer och skolans likabehandlingsplan/årliga plan framgår att man på skolan inte systematiskt tagit reda på vilka insatser som skolan har behov av att genomföra när det gäller arbetet med normer och värden. Exempelvis framgår inte vilka attityder och värderingar som förekommer hos eleverna. Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att skolan inte kontinuerligt genomför aktiviteter som ger eleverna möjlighet att utveckla insikten om de värden som ligger i människors olikheter. Skolans årliga plan mot kränkande behandling/likabehandlingsplan innehåller inga åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter för elever oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Av utredningen framgår att Stölletskolans årliga plan mot kränkande behandling, som är gemensam för Stölletskolan och Kvistbergsskolan, inte uppfyller författningarnas krav då den inte tydligt anger vilka konkreta åtgärder som skolenheten, utifrån en aktuell kartläggning, avser påbörja och genomföra under det kommande året. Därmed utgår inte planen från de behov som finns för skolenheten. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Skolinspektionen har konstaterat att skolans likabehandlingsplan inte innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att främja lika rättigheter och möjligheter för elever oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning enligt diskrimineringslagen. Skolans rektor har uppmärksamats på förhållandena och Diskrimineringsombudsmannen som har tillsynsansvar över diskrimineringslagen kommer att informeras.

Författning

6 kap. 6 och 8 §§ skollagen, Lgr 11 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- De skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna ska avse elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven

- I de individuella utvecklingsplanerna ska framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt

Motivering

Enligt skollagen ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. I de individuella utvecklingsplanerna ska det vidare framgå en sammanfattning av vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

I Torsby kommun har lärarna arbetat i ämnesgrupper med att ta fram matriser för bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Matriserna i respektive ämne har bifogats till elevernas individuella utvecklingsplaner (IUP) med skriftliga omdömen i det digitala verktyg som skolan och kommunen i övrigt använder för ändamålet. Avsikten med matriserna är att elever och vårdnadshavare ska ha möjlighet att följa elevens utveckling i varje ämne. Matriserna är emellertid inte enhetligt utformade för de olika ämnena. Vissa tar sin utgångspunkt i kunskapskraven för ämnet, andra i det centrala innehållet medan vissa inte har någon grund i kursplanen i ämnet alls. Det saknas också en koppling mellan matriserna och eventuella kommentarer lärarna har lämnat i det digitala verktyget. Det är därför svårt att få en helhetsuppfattning av hur elevernas kunskapsutveckling ser ut i respektive ämne. I de IUP som Skolinspektionen tagit del av saknas i majoriteten av fallen den framtidssyftande del som ska finnas i varje IUP med en sammanfattning av vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Av utredningen framkommer att de skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna inte alltid avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. Det framgår inte heller alltid vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Torsby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen
- Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet
- Rektor ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det bedrivs ett kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består i systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar vidare för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och för att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att resultaten följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Den dokumentation av kvalitetsarbetet som Skolinspektionen tagit del av inskränker sig till en kvalitetsredovisning från läsåret 2008/2009 samt en kortare utvärdering av verksamheten läsåret 2011/2012 som lärarna vid skolan upprättat i juni 2012. Av intervjuer med lärare och rektor samt av dokument framgår att det saknas systematik i arbetet och att verksamhetens resultat inte följs upp och analyseras. Rektor menar dock att detta arbete kommer att påbörjas under höstterminen. En analys av resultaten är en förutsättning för att fortsättningsvis kunna planera, följa upp och utveckla verksamheten. En koppling mellan elevernas uppnådda resultat och verksamhetens utvecklingsbehov saknas.

Ett systematiskt kvalitetsarbete är en förutsättning för rektors pedagogiska ledarskap. Först efter uppföljning och analys av resultaten finns förutsättningar för att staka ut riktningen för skolans utveckling. Av utredningen framkommer att det saknas ett systematiskt kvalitetsarbete på Stöllets skolan bestående av planering, uppföljning och utveckling. Verksamhetens resultat följs inte upp och analyseras inte underlag saknas därför för att utveckla utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4–7 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråden Mats Lindström och Elisabeth Fogelberg.

Diskrimineringsombudsmannen som har tillsynsansvar över diskrimineringslagen kommer att informeras.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Barbro Nässén
Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).